

The Contribution of Talented Youth of Uzbekistan to the Development of Music Culture

Murtazova S.B.

Аннотация: Ушбу мақолада мусиқа маданияти ривожига ва унда истеъдодли Ўзбекистон ёшларининг ўрни ва роли, эришган ютуқлари ва қўлга киритган натижалари ҳақидаги маълумотлар умумлаштирилади. Шунингдек, мамлакатимизда соҳа ривожига учун яратилган шарт-шароитлар, халқаро ҳамкорлик, ислохотларнинг мазмун-моҳияти ёритилган.

Калитли сўзлар: мусиқа, маданият, маънавият, халқаро ҳамкорлик, кўрик-танлов, фестивал, истеъдод, ислохот, қарор, оркестр, репертуар, анъана, маънавий мерос.

Кириш. Бугунги кунда дунё мамлакатлари ўз маданияти, маънавиятини чуқур ўрганиш, тарғиб қилиш, бой анъаналарини асраб-авайлаш ва ривожлантириш, ижодий ҳамкорликни йўлга қўйиш, халқаро фестиваллар, илмий-амалий анжуманлар ташкил этиш, илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш бўйича қатор ишларни олиб бормоқда. Бунда ЮНЕСКО халқаро ташкилотининг ўрни катта бўлиб, бу ташкилот томонидан номоддий, маънавий, маданий мерос объектлари ўрганилиб келинмоқда. Ташкилотнинг “Ипак йўли-мулоқот йўли”, “Муסיқа тинчлик учун”, “XX аср дурдоналари рўйхати” каби лойиҳаларини ва бошқа халқаро миқёсдаги кўрик-танловлар, фестивалларни алоҳида таъкидлаш мумкин.

Мамлакатимизда бугунги кунда ёшларни жисмонан соғлом, ватанпарвар ва фидойи этиб тарбиялаш, уларни маънан етук, баркамол, интеллектуал салоҳиятли, комил шахс сифатида шакллантириш мақсадида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Мавзуга оид адабиётлар шарҳи. Мамлакатимизда кейинги йилларда амалга оширилаётган ислохотлар ва Ўзбекистонда маънавий-маърифий ишларни йўлга қўйилиши, шунингдек, маданий соҳани таркибий қисми ҳисобланган муסיқа маданияти ривожига оид қатор қарор ва фармонлар мавзуни ёритишда асос қилиб олинди. (Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги Қарори, www.uza.uz, www.lex.uz сайтларига киритилган соҳага оид ҳукукий-меъерий ҳужжатлар).

Жумладан, XIX аср охири – XX асрнинг 80-йилларида Ўзбекистон муסיқа маданиятидаги трансформация жараёнлари. Тарих фанл.бўйича фалсафа доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертацияси (С.Б.Муртазова)даги мавзуга доир маълумотлардан фойдаланилди.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистон муסיқа маданияти деб номланган ҳаммуаллифликдаги монографияси (Эргашева Ю., Муртазова С.) дан муסיқа Ўзбекистон муסיқа маданиятининг мустақиллик даври тарихига оид маълумотлардан фойдаланилди.

Тадқиқот методлари. Мақола мавзусига доир маълумотлар тарих фанининг холислик, кетма-кетлилик, изчиллик, диалектик тамойиллари асосида қиёсий, илмий, таҳлилий, оғзаки тарих усулларидадан фойдаланилган.

Тадқиқот ва натижалар: Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан 2019 йил 19 мартда ёшларга эътиборни кучайтириш, ёш авлодни маданият, санъат, жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш, уларда ахборот технологияларидан тўғри фойдаланиш кўникмасини шакллантириш, ёшлар ўртасида китобхонликни тарғиб қилиш, хотин-қизлар бандлигини таъминлаш мақсадида 5 та муҳим ташаббус илгари сурилди. Мазкур 5 та муҳим ташаббуснинг биринчиси муסיқа, рассомлик, адабиёт, театр ва санъатнинг бошқа соҳалариларига доир ёшларнинг қизиқишларини оширишга қаратилган. Жумладан, биринчи ташаббус ёшларнинг муסיқа, рассомлик, адабиёт, театр ва санъатнинг бошқа турларига қизиқишларини оширишга, истеъдодини юзага чиқаришга, иккинчи ташаббус ёшларни жисмоний чиниқтириш, уларнинг спорт соҳасида қобилиятини намоён қилишлари учун зарур шароитлар яратишга, учинчи ташаббус аҳоли ва ёшлар ўртасида компьютер технологиялари ва интернетдан самарали фойдаланишни ташкил этишга, тўртинчи ташаббус эса ёшлар маънавиятини юксалтириш, улар ўртасида китобхонликни кенг тарғиб қилиш бўйича тизимли ишларни ташкил этишга, бешинчи ташаббус хотин-қизларни иш билан таъминлаш каби муҳим масалаларга бағишланганлиги ва бу борада ёшлар ўртасида тизимли амалий ишлар олиб борилаётганлиги, уларнинг иқтидорини юзага чиқишида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бу борада ёшларимизнинг маънавиятини юксалтиришда, эстетик дунёқарабини бойитишда музика ва санъатнинг бошқа соҳаларини алоҳида ўрни бор. Дунёнинг нуфузли илмий-тадқиқот марказларида музика маданиятига техника-инновация воситаларининг кириб келиши, глобал медиамаданият ривожланиши контекстида музика фаолияти (композитор-ижрочи-тингловчи) инфраструктураси, XXI аср музикасини тинглаш маданиятининг хусусиятлари, музикаий фикрлаш, музика тили, музикани англаш ва қабул қилиш психологияси, маънавий маданият контекстида музика, тасвирий санъат каби масалаларга алоҳида аҳамият қаратилмоқда.

Хусусан, мамлакатимизда кейинги йилларда соҳа ривожини йўлида қатор ислохотлар амалга оширилаётганлигини, унинг мазмун-моҳияти ва аҳамиятини алоҳида таъкидлаш жоиз. Мазкур ислохотлар натижасида ёшларни иқтидорини юзага чиқариш, уларни фаолиятига муносиб баҳо бериш ва тақдирлаш борасида кўплаб республика ва халқаро миқёсдаги кўрик-танловларда иқтидор соҳиблари бўлган ёшларимизни йўналтириш ва соҳада “устоз-шогирд” анъаналари жорий этилган. Музика маданияти ва санъатнинг бошқа соҳаларида анъанавийлик ва замонавийлик жиҳатларини уйғун ҳолда олиб борилиши, унинг янгича колорид, янгича ракурсда намоён этиш ва сақлаш ҳамда ривожини учун хизмат қилмоқда.

Ўзбекистонда “Ёшлар куни” муносабати билан Маданият вазирлиги томонидан 2020 йил 30 июн куни “Ёшларда маданий ҳаёт” республика фестивали ташкил этилди. Фестивалда 1130 дан ортиқ ижод маҳсуллари ҳакамлар ҳайъатига тақдим этилди. Онлайн ташкил этилган фестивалда ўзига хос миллий ва замонавий музикаларни ўзида мужассам этган ижод намуналари намоён этилди. Ҳакамлар ҳайъатининг ҳулосасига кўра республикамизнинг турли ҳудудларидан иштирок этган ёш ижодкорлар мутлоқ ғолиб деб топилди.

Жумладан, “Энг яхши Piano & Dutor battle” ижрочилиги йўналиши бўйича Самарқанд вилоятидан Ширинбоева Умидахон, “Энг яхши бахшичилик санъатидаги Cover & DJ & Big Box” ижрочилиги бўйича Қашқадарё вилоятидан ёш бахши Хушвақтов Ахроржон, “Энг яхши “Ёшларда маданий ҳаёт – Cultural life among the youth” Fleshmob & Challenge” муаллифлиги бўйича Қашқадарё вилоятидан бўлган яна бир ёш истеъдод эгаси Пиримов Сардорбек, “Энг яхши Маданий ҳаёт, оқ ва қора рангда – Cultural life, in white and black” мавзусидаги фото суратлар муаллифлиги бўйича Тошкент шаҳридан Абдужабборов Бехзоджон каби фестивал иштирокчилари ғолиб деб топилди.

Шунингдек, ҳакамлар ҳайъатининг қўшимча қарори билан фестивалда фаол иштирок этган ва ўзининг ижодий ишлари билан ҳакамлар ҳайъатининг эътирофига сазовор бўлган Наманган вилоятидан Қосимов Улуғбек, Тошкент шаҳридан Ҳасанов Маъруфжон, Қорақалпоғистон республикасида Мирманов Бердах, Тошкент шаҳридан Эгамбердиев Муҳаммад ва Самарқанд вилоятидан Собиров Бобиржон Ўзбекистон республикаси Маданият вазирлигининг махсус фахрий ёрлиғи билан тақдирланишди. Бу каби танловлар ёшларни миллий ва замонавий музиканинг уйғунлиги, унинг жозибалилиги, ўзига хослигини англаш ва истеъдод ҳамда иқтидор намоёндаларини кашф этиш учун хизмат қилади.

Ёш ижодкор ва иқтидор соҳибларини нафақат мамлакатимизда балки, бебаҳо музикаий меросимизнинг жаҳон миқёсида тарғибот ва ташвиқот қилишда халқаро ҳамкорлик алоқаларининг аҳамияти юқори ҳисобланади.

Жумладан, бу ҳақида сўз юритганда мамлакатимиз мустақиллигининг дастлабки йилларидан халқаро маданий алоқалар йўлга қўйилиб, босқичма-босқич амалий ишлар бажариб келинмоқда. Кейинги йилларда эса бу каби ишларни ташкил этилиши ва амалга оширилиши жадаллик билан, юқори босқичга кўтарилган ҳолда йўлга қўйилаётганлиги сир эмас. Масалан, 2017 йил 12 сентябр куни Россия ва Ўзбекистон давлатлари ўртасидаги муносабатларнинг 25 йиллигига бағишланган Ўзбекистоннинг маданият кунларида Кремл саройининг сахнасига «Ўзбекистон» ва «Навбахор» ансамллари, «Мақом» халқ мусиқа ансамбли, «Ўзбегим» гуруҳи, Ўзбекистон ёшлар симфоник оркестри, Фаррух Зокиров бошчилигидаги «Ялла» вокал-чолғу ансамллари иштирок этди. Шунингдек, ўзбекистонлик машҳур опера яккаҳонлари Моцарт, Верди, Дж.Пуччи операларидан ариялар ижро этишди.

Бундан ташқари, Ўзбекистон кунлари доирасида Умумроссия амалий-декоратив ва халқ санъати музейида “Ўзбекистон маданий меъроси Россия Федерацияси тўпламларида” давра суҳбати бўлиб ўтди, унда Эрмитаж, Третьяков Галереяси, Россия миллий кутубхонаси, Россия этнография музейи, Россия ФА Шарқ қўлёзмалари институти вакиллари иштирок этишди ва давра суҳбати доирасида Россиянинг етакчи музей ва кутубхоналарига “Ўзбекистон маданий меъроси дунё тўпламларида” беш томли нашрининг тақдироти ўтказилди. Бундан ташқари шу куни музейда ўзбек санъат асарлари кўргазмаси ҳам ўз фаолиятини бошлади. Маданият кунлари 14 сентябр куни ўзбекистонлик санъат усталарининг концерт дастури билан якунланди ва ўзбек ва жаҳон мусиқа санъатининг ноёб дурдоналари юртимиз санъат усталари ва ёшларининг ижроси иштирокчиларга жуда катта таассурот қолдирди.

Ўзбекистон ёшларининг мусиқа санъатининг сир-асрорини кунт билан ўрганиб, ўз иқтидорларини дунё миқёсида намойиш этиши аввало давлатимизнинг ёшлар учун уларнинг интеллеktуал салоҳиятларини юзага чиқариш учун яратилган шарт-шароитлар, амалга ошириладиган тизимли ислохотлар натижасидир.

Республикамизда таълим тизимининг барча бўғинларида қатор ўзгаришлар, янгиланишлар олиб бориладиган бугунги кунда махсус мусиқа ва санъат мактаблари, унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, ёш иқтидорларни саралаш, ўз иқтидори ва қобилияти бўйича йўналтириш ишлари йўлга қўйилмоқда. Айниқса, ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернет ва бошқа ихтисослаштирилган мусиқа мактаблари ўқувчиларининг жаҳон миқёсида ўтказиладиган кўрик-танловлардаги иштироки ва эришаётган ютуқлари бардавом бўлиб, қатор ютуқларни қўлга киритишмоқда. Бу эса соҳа ривожига, ёшларни мусиқий қобилиятларини юзага чиқариши учун замин яратмоқда.

Жумладан, 2021 йил 30 мартда Италияда мамлакатимиз элчихонасининг кўмаги ва иштирокида Ўзбекистон ёш мусиқачи ва кўшиқчиларининг “Angeli” кўрик-танлови ўтказилди. Унда республика ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернати ва Успенский номидаги ихтисослаштирилган мусиқа мактаби ўқувчилари иштирок этди.

Мазкур танлов италиялик рассом, “Verbumlandiart” маданият уюшмаси аъзоси ва “Angeli” хайрия лойиҳаси асосчиси Аида Абдуллаева томонидан ташкил этилган бўлиб, асосий мақсад истеъдодли ёшларни аниқлаш ва қўллаб-қувватлаш, уларнинг ижодий қобилиятини намоён этиш, Ўзбекистон ва Италия ўртасидаги дўстлик ва маданий-гуманитар алоқаларни ривожлантиришга ҳисса қўшишдан иборатдир. Лойиҳа доирасида 2020 йил декабр ойида ўзбекистонлик ёш рассом ва дизайнерларнинг фестивал-танлови

ўтказилиб, янги номлар кашф этилган эди.

Муסיқа фестивали онлайн шаклда ўтказилиб, унда Ўзбекистоннинг Италиядаги элчиси Отабек Акбаров, Кьети вилояти префекти (Италия ҳукумати вакили) Антонио Форджоне, “Aimart” халқаро муסיқа ва санъат академияси директори Эдда Сильвестри, “Verbumlandiart” маданият уюшмаси раиси ва “VerbumPress” журнали муҳаррири Регина Реста, Ўзбекистон Бадий академияси раиси Акмал Нуриддинов, Ўзбекистон Давлат консерваторияси проректори Сайёра Ғафурова, Успенский номидаги ихтисослаштирилган муסיқа мактаби директори Дилдора Жамолова, Республика ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернати директори ўринбосари Сойибжон Ниғматов, қатор таниқли итальян муסיқачи, бастакор ва вокалчилари ҳамда санъат арбоблари қатнашди.

О.Аkbаров мамлакатимизда маданият ва санъат соҳасини ривожлантириш, илғор халқаро тажриба асосида замонавий маданият ва санъат муассасаларини барпо этиш, истеъдодли ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш борасидаги тизимли ишлар тўғрисида тўхталиб, ёшларнинг маданий савиясини юксалтириш, уларни миллий ва жаҳон маданиятининг энг яхши намуналаридан баҳраманд этиш, шу асосда маънавий етук, баркамол шахсларни тарбиялаш, ёш истеъдод эгаларининг қобилияти ва салоҳиятини рўёбга чиқариш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилаётганига эътибор қаратди.

“Angeli” лойиҳаси асосчиси Аида Абдуллаева мазкур халқаро онлайн муסיқа танлови Ўзбекистон билан Италия ўртасидаги маданий-гуманитар соҳадаги алоқаларни мустаҳкамлашга ўз хиссасини қўшиши, истеъдодли ёшларнинг ижодий ўсиши ва баркамол ривожланиши учун замин яратишини таъкидлади.

Кьети вилояти префекти Армандо Форджоне инсон маънавиятини юксалтириш, унинг қалби ва онгида эзгу ғояларни қарор топтириш, халқлар ўртасидаги дўстлик ва ҳамжиҳатлик, маданий-маърифий ришталарни мустаҳкамлашда санъатнинг аҳамияти, шу жумладан, муסיқа санъатининг роли ҳақида тўхталиб ўтди.

Истеъдодли ёшларни аниқлаш мақсадида турли танлов ва фестиваллар ўтказиш, уларга ўз қобилияти ва салоҳиятини намоён этиши учун имконият яратиш, ижодий ўсиш учун кўрик-танловларда иштирок этиш ва рақобатлашиш жуда муҳимлиги таъкидланди. Тадбир давомида Республика ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернати ва Успенский номидаги ихтисослаштирилган муסיқа мактаби ўқувчилари иштирокида концерт дастури намойиш этилди.

Ўзбекистонлик ёшлар томонидан жаҳонга машҳур композиторлар асарлари юксак маҳорат билан ижро этилгани Италия вакилларида катта таассурот қолдирди. Ҳайъат аъзоларининг қарори билан Республика ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернати талабаси Нозима Абдураззоқова ва Успенский номидаги ихтисослаштирилган муסיқа мактаби талабаси Бахтиёр Шерзодов кўрик-танлов ғолиблари, деб топилди. Улар махсус диплом ва Италияга бир ҳафталик саёҳатга йўлланма билан тақдирланишди.

Хуллас, мамлакатимизда ёш истеъдодларни излаб топиш, рағбатлантириш, уларнинг ўз иқтидорлари бўйича йўналтиришда борасида тизимли ишлар амалга оширилмоқда. Муסיқа ва санъатнинг бошқа йўналишлари бўйича ёш истеъдод соҳиблари нафақат республика миқёсидаги балки, қатор хорижий давлатларда ўтказилаётган кўрик-танловлар, фестивалларда мунтазам равишда иштирок этиб ғолибликни ва совринли ўринларни қўлга киритмоқдалар. Истеъдодли, баркамол, иқтидорли, маънавий етук,

интеллектуал салоҳиятли ёшлар юрт равнақи ва келажаги учун таянчдир!

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”Қарори. Тошкент, 2021 йил 26 март. www.uza.uz.
2. Муртазова С.Б. XIX аср охири – XX асрнинг 80-йилларида Ўзбекистон мусиқа маданиятидаги трансформация жараёнлари. Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. – Т., 2018 йил, – Б. 171.
3. Эргашева Ю., Муртазова С. Мустақиллик йилларида Ўзбекистон мусиқа маданияти. Монография. – Тошкент, “Мусиқа” нашриёти, 2017 йил. – Б.120.
4. Ergasheva Y.A., Ergasheva G.A., Murtazova S.B. Historical stages of onnovative processes in higher education of Uzbekistan./ Scopus. Solid State Technology. Volume: 63 Issue: 6. Publication Year: 2020. <http://solidstatetechnology.us/index.php/JSST/article/view/5516>
5. <http://www.madaniyat.uz/post/view/8859>
6. <https://zamin.uz/madaniyat/59179-milliy-gvardiyaning-eshlar-orkestri-moskvadagi-halqaro-musiqa-festivalida-ishtirok-etdi-foto.html>
7. www.lex.uz.
8. <http://madaniyat.uz>.